

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Aqvitaniæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68899](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68899)

Prouinciæ Gubernator, cum abstrusa loca cum exercitu penetraffet, campum latè patentem aperuit, vbi Christi Euangelium vtiliter seminetur. Faxit Deus, vt in remotas has mundi oras, quos desideramus, operarij mittantur, à quibus ad caelestes fatus accipiendos præparentur.

P R O V I N C I A
A Q V I T A N I Æ

FVERUNT in hac Prouincia Socij ducenti triginta octo, qui in Collegia septem, vnam Probationis domum, & vnicam Residentiam ita diuiduntur; vt sint Sacerdotes octoginta, è quibus Magistri duodecim; Professores alij triginta quatuor; Scholastici triginta sex; Coadiutores temporales vnde sexaginta; Nouitij viginti nouem. In Collegio Burdigalensi sexaginta. In Residentia S. Macarij tres. In Collegio Tolofano quadraginta tres. In Domo Probationis triginta tres. In Collegio Rhutenensi vnus supra viginti. In Auscitano duodeviginti. In Aginnesi nouemdecim. In Petrachorensi viginti tres. In Lemouicensi viginti vnus. E viuis excesserunt tres; quorum in locum duodeviginti successere.

NE vero in Collegijs singulis inutili iuxta ac molesta repetitione dicta dicere cogamur, compendiosius fore gratiusque visum est, hoc loco colligere in fascem ea, quæ si sæpius speciosiusue contigerit vno loco quàm alio fieri, fieri tamen in Collegijs, Residentijs, Missionibusque vsu venit;

Ergo

Ergo carceribus addictis non verbis tantum sed repta, atque opè sæpius consultum fuit; licet ea corporum cura rarior fuerit, quàm qua vitiis addicti animi, in libertatem asserti sunt concionibus, hortamentis, catechesi, Confessione, Eucharistia, ceterisque quibus vti Societas amat. Et quidem eorū, qui totius vitæ peccata relegentes de iis confessi sunt, numerus vbiq̃ue magnus fuit; vt & diuini verbi auditorum tantus in plerisque omnibus locis, quantus antea nunquam. De sopitis inimicitijs, deque impudicitia sublata existimandū est idem, quod de iis quæ crebrò contingunt: quorum sunt malorum librorum exustio, Orthodoxorum in fide firmatio, cum hæreticis disputatio, alienorum bonorum restitutio. Et quia quæ sunt dicta, qua domi, qua foris acciderunt, addam Collegiorum propria duo: alterum, vbiq̃ue discipulorum numerum quam maximum esse: alterum, B. Virginis Sodalitates, cum superioribus annis frequentia ac pietate certare.

COLLEGIUM BURDIGALENSE.

VERTITVR ab eo, quo Burdigalâ excessimus, quartus decimus annus, quo nos in Collegium postliminio remissi, eò studiosiores nominis nostri nacti ciues sumus, quò illi, vt sibi restitueremur, ardentius semper expetierant, curarantque sæpius. Sane quidem (quod libens præter alias causas, populi votis, Apologetico P. Richeomi libro & principis humanitati tribuerim) omnibus lætitijs incessere Burdigalenses, cum edicto

Q 4 Regio

Regio reddi sibi nos acceperunt: neque plebs eoduntaxat animo fuit, cum & ipse Senatus, ad se de nobis misso diplomati auctoritatem addere voluerit Iustitij tempore extra ordinem, vt quamprimum initium docendi caperetur; quod ineunte Nouembri fieri cœptum, tanto gaudio amorisque in Societatem significatione, vt cum Prorege & Principe Senatus numerosissimi, ordines omnes Cleri, Senatus, Academiae, Seuirorum, qui Magistratus sunt populi, Iuratos nuncupant, Rhetorem dicentem audierint pridie illius diei, quo Scholæ patuerunt, in quibus tum discipulos tantum non mille numerauimus. Percommodè autè cecidit, quod laxata recēs domus, octodecim cubiculis adiectis, iis quibus augeri numerum nostrum necesse erat, excipiendis satis fuit, & disputationibus aulam præbuit pedes septuagenos quinos longam, tricenos septenos latam; vbi illo ipso mense coram Illustrissimo Cardinali Surdisio, frequentissimo Senatu & lectissimorum hominum corona, de rebus Theologicis agitatae Theses, ad Regem missæ cui dicabantur, peramanter exceptæ sunt.

DE templo memoranda videntur duo, alterum, sacram supellectilem quingentis aureis, illi dono ciuium attributis, non mediocriter creuisse: alterum, die D. Iacobo sacra, cuius nomine dictum est templum, tantam hominum multitudinem peregrinantium specie, ad illud de more supplicando processisse, vt ciuitas miraretur. Bis certatum cum ministris Calvinianis: Horum vnus cum vellet in ethymo græcæ dictiunculae argutari, mox à nostro, qui & loqui græcè derepentè & argumentari cœpit, obrutus, turpiter silentium egit: deinde cum ex Gallico argumento ex-
 0132 49
 tricare

ericare se multis horis non posset, ei disputationi finem imposuit, proximoque die quo ea de re ad suos verba fecit, recuperare famam conatus, frustra fuit. Etenim re detecta, ex placito Illustrissimi Cardinalis, in Archiepiscopio idem ex nostris sic Ministri dicta destruxit & adstruxit sua, ut fuerint in Calvinianis presentibus nobiles viri, qui suum Iesuitæ imparem faterentur. Ex illis præcipuus vnus tum manus dedit, & nobilissima fœmina paucos post dies, alterius cum Ministro in ita concertationis causâ. Nam post multam disputationem, quæ antea pendeat animo, falsa fœmina Ministrum sibi nequitiam satisfacisse, Caluino renunciauit, seque Catholicam in templo nostro professâ est. In ista vna plus inclaruit Societatis nomen, quàm in aliis omnibus, quos ad fidem hinc adduximus.

PRÆTER hanc, septuaginta, ex quorum numero vnus profitenda fide peccatisque confitendis, animi tranquillitatem recepit, qua ob initum cum dæmone colloquium carebat: & quia in bestiam oratio incidit, facinus vnum illius, alterumque addo. Rustico specie honesti ciuis occurrit, & Quo te pedes? inquit, Respondenti perere se ex agro urbem, subiicit veterator, Vin' mihi seruire? Quis autem tu? inquit agricola; Ne cura, inquit, quis sim, vide num velis: magno pretio feceris: nam ego tibi vim ingentem auri mox dabo. Arripiendum tam præsens bonum rusticus ratus, Sane, ait, placet, verum vxorem prius & amicos, tua venia, salutabo. Conuenitur, futuræ seruitutis pignus denarius dæmoni datur, dies veneris proximus, tempus, locus, hero conueniendo præscribitur; itaque compositis in vrbe reculis suis

suis

fuis, ex condito miser, magna spe diues, redibat ad sathanam; sed subita occultaque vi, cum esset propter flumen, applicatur ad terram, rapratur, in aquam impellitur; ex aduerso erigitur, retinetur, defenditur. Ad tumultum fit concursus, excipitur infelix, & sibi ex stupore non constans, ac pæne mutus in urbem deportatur, vbi fremens damnatum se, vt addictum cacodæmoni, asserit: vti se crucis signo muniat, monetur; negat futurum vt Deum inuocet; frustra inuocatum iri respondet. Cum aduocatus è Collegio vnus in spem veniæ hominem erexisset, & ad confitenda peccata adduxisset; sic immutatus est vt dæmonem eiuraret, pactum reuocarit, & habere cœperit melius.

PU^{ELLÆ} octauum annum agenti ingerebat se idem sæpe, nunc placidus cirrum componendo, nunc infestus diuerberando. Frustra tentatis omnibus, mœstus pater nostrorum vni filiam sistit, exomologesis peccatorum præscribitur, spes fideique excitatur, B. Patris Ignatij puellæ in sinu gestanda icuncula datur, eiusdemque aduocatio commendatur. Abactum credimus importunum, quia cum Sacerdos, vt ad se redirent imperasset, ni abisteret hostis, nullus dum rediit. Sodalitium B. Virginis, cui ex senatorio ordine, Academiaeque Professoribus præstantes viri dederunt nomen, pietate & misericordia claruit; hæc septuaginta quatuor captiuis liberandis, quos egestas & patronorum penuria in vinculis continebat; illâ, quod flagellorum vsu, quem superiores omittendum censuerant, per singula quadragesime sabbathaindulgeri sibi, tanta pietatis significatione orarunt, vt exorarint; quodque quadragenarum horarum oratione, per Bacchanalium dies indicta, magnam

exam-

exemplum ciuibus pietatis ediderint.

NEQVE verò Societatis labor vr̄bis angustiis clauditur. Cum suam diœcesim inuiseret Illustrissimus Cardinalis, nostrorum opera vsus est. Ad vltimos Sanctonas Vliarus in Atlantico est, quo profecti duo, dies octodecim insulans impendêre; tanta matutinas conciones, vespertinamque Catechesim audiente turba, vt spem omnium superarit. Siquidem & messi tempus, & conficiendo sali per commodum, ineptius verbo putabatur, & hæreticorum numerus ingens credebatur abominaturus nostros. Ex quo tamen duodecim (in quibus cum vxore primarius Insulæ iudex fuit) repudiata hæresi crediderunt. Natalitiis feriis Dux Espernonius, ad vicinum Castrum euocatis duobus, ad pietatem est vsus: quo tempore de inimicitiis deponendis habita concio, præter alias causas virum nobilem perpulit, vt ab vlciscendo altero animum ad Sacramentorum perceptionem, iniuria remissa, transferret. Dux autem circumciso Christo dicata die, concessarum nobis indulgentiarum gratia, inde Burdigalam petiit: Alij duo ad Cadurcorum castrum Cardaliacum missi, ossa Patris Martini Gutierrez, opera nobilis viri, recepere: Id vt fieret P. Didacus Torrez Peruanæ Prouinciæ Procurator postularat; exigebat verò mortui probitas frequenti olim Christi, & B. Virginis apparitione testata. Obierat ille diem suum cum ærumnis aliis, tum squallore carceris, in quem triginta ab hinc annis coniectus fuerat, cum P. Ægidius Gonzales Castellæ Prouincialis, & P. Ioannes Suarez Romam ex Hispania petentes, in hæreticorum manus cum illo simul incidissent.

RESI

RESIDENTIA SANCTI MACARII.

NON exigua pietas Oppidanorum fuit, nam singulis dominicis ceterisque festis diebus de peccatis confessi, Christi corpus exceperunt de more quamplurimi, quod eo mirum fuit tempore, quo inclinante anno, Professores Grammaticæ duos, qui soli inibi iam quatuordecim annos doctuerant, ijs subtrahere, ob Collegium Burdigalense restitutum, necesse fuit. Exasperati quidem sunt animi, cum eo se bono priuari à nobis animaduertent. Sed nihilo secius quam antea concionibus nostris interfuere, auditisque illis, ad Patrum confessiones excipientium (quod & alias in Catechesi dominicis diebus facere solebant) pedes prouoluebantur. Hic adolescentulus grauissimum afflictabatur morbis, febre & dolore capitis ad insaniam, ita ut à medicis deponeretur. Sacerdos noster facturum se tria sacra sanctissimæ Trinitatis tres designatas aras, ægrumque communicatum uouit, si per merita precesque B. P. Ignatii conualescat: puer celerrime nuncupato voto conualuit.

COLLEGIUM Tolosanum.

EX patribus duo migrarunt e vita, P. Seuerinus Guysius sacra eloquentia clarus senex, & nostris iuxta ac externis acceptus, quem, quod optauerat ut labori fratrum parceret, breuis hora

bis eripuit: & P. Petrus Canetus fide ac amore in Societatem insignis, in qua multis laboribus fundus lento morbo debilitatus, dum se morti extremò comparat, inter orandum, elatis in cœlum manibus adorabundus obdormijt. Duobus in templis cum magno animorum, in summisetiam viris, motu auditi sunt nostri. Neque tamen dicendo tantum excitata religio civium, sed libellorum ad pietatem scriptorum largitione, sic sancta seueritas inflammata est, vt multos in se fauientes oportuerit coërcere. Atque ille animus sibi durior, blandum alijs se & misericordem præbuit Xenodochijs visendis, pauperibus solandis, egestate opera, pecunijsque subleuanda. Mulieres sex à prostituenda pudicitia deterritæ, à prostituta aliæ reuocatæ, prohibiti aliqui à nequitia, præfenti nummorum ope. Neque defuerunt qui hæresim eiurarint: duodecim hoc anno numerati, aui maduersumque id genus sæpe conuidum, sensim assuescere veritati, & disponi ad frugē bonam.

FLORENTISSIMAM iuuentutem & numerosissimam educat Collegium, nam mille sexcenti sunt, post excitatam nunc tandem Theologiam viri primarij beneficentia, qui reuocandæ illi, quæ iam quatuor annos præ inopia maiori ex parte conquieuerat, argenti dena milla librarum, citra vllam obligationem, ex sententia nostrarum constitutionum attribuit, cauitque ne nomen suum vulgaretur. Ita magna gratulatione ciuitatis apertæ Theologiæ scholæ, breui tempore auditores pæne centum, & eos quidem iam graues viros habuere, aduentantque subinde augendo numero plures. Magnus inde splendor accessit, vt & utilitas ex eo, quod dudum ære alieno oppressum Collegium,

legium,

legium, absoluit sese hoc anno, & reditus auxilium
Discipulorum pietas argumentum sui magnam
dedit, cum in multis, qui se Deo variis in familiis
religiosis deuouerunt, tum in congregatione B.
Virginis, cuius Sodales ferendis iniurijs, magnis
que virtutum aliarum incrementis excellunt. Ac
cidit memorandum istud. Ex discipulis illustri lo-
co natus vnus (cuius spinâ dorsi fractâ, loco me-
ræ, vertebræ prominebant) voto à matre ad B. Vir-
ginem montis Serrati concepto, nulla mora lan-
tus magno miraculo fuit.

DOMVS PROBATIO- NIS TOLOSANA.

ADOLESCENS nobilis, cum esset prop-
diem in tyronum numerum admittendus
multis derepentè difficultatibus impeditus, à
ijsdemque diuinitus expeditus fuit. Cum enim
Societatis cupidissimus, in procinctu ad illam esse
admitti non potuit, quod ipsius Pater cum tota
familia in eam difficultatem incidit, ex qua
extricare nullo modo posse putaretur, nisi hic no-
ster candidatus, qui primogenitus erat, cum vxo-
re dotem ad fulciendam domum acciperet: ita
complorata, cum à nobis etiam coniugium suade-
retur, à parentibus sponsa quæreretur, ad nuptias
iuuenis ab omnibus truderetur, ope diuina fa-
ctum remur, ne qua tum illi, cum esset maxima
copia, inueniretur coniux; vtque diligenti ado-
lescentis industria, patri familiæque nihil necessa-
rium mox deesset. Sane illi clausa domus, vi di-
uina recludebatur, vt ad eam aduolans, quod sta-
rim

tim fecit, singularem Dei prouidentiam prædicaret. Porro mitior hic Nouitijs annus, quàm superiores fuit: nam & parentes, iam admissis inter nos liberis, æquiores se præbuerunt, & quod antea plerique omnes aduersabantur, paternam benedictionem non negarunt. Vnum eius generis referam. Cum filium à nobis admissum accepisset pater, quamuis iniquo animo factum ferret, tamen egregie, quoad adolescentem adire facilius posset, id haud ægre ferre se simulans, cum illo primum est hilariter collocutus: deinde captato tempore, quo à tyronibus audiendæ concionis ergò Collegium aditur, in plateacum altero filio, nostrorum omnium ordine procedentium vultus explorans, notissimam faciem deprehendere nequiuit, nedum iuuenem, quem per vim erat abrepturus, apprehendit. Ergo cum fuisset frustra, & filium cum ceteris processisse resciuisset, eam vitæ mutationem contigisse diuinitus credens, Deo non facti facinoris gratias egit, nato benedictionem impertiuit.

COLLEGIUM RHVTENESE.

IN js, quæ cum omnibus communicari non possint, hæc fuere. Eorum qui scholas frequentant tantum numerum extitisse, vt quinta, quæ & vltima classis est, quingentos habuerit: qui Caluini hæresim affectabantur, octo ad Christi signa transuolasse: toto magni ieiunij tempore Canonicorum Collegio quod Marolegij est, Oppido hæreticis referto, expositos quos conscientia ca-
sus

fus vocamus vtiliter fuisse: cum Episcopo Vabrensi lustrante diœcesin, socios duos versatos esse. His excursions adijciam duas: alteram, qua Mimatensis ager ab duobus obitus septem, octoue menses oppidatim fuit, vbi à Societate alieniores antea plerique omnes cum fuissent, perspectis nunc illius studiis, & verbis nos honorificis commendant, & certa benevolentiae argumenta præbent: alteram, qua per Decembrem seni, vicinis tribus oppidis obeundis, operam multo cum fructu collocarunt: Villanouanis maximè, ex quibus qui hospitio socios exceperat, ab ijs tanquam diuinitus opportune missis instructus, sacramentisque munitus, vitam cum morte commutauit.

C O L L E G I V M P E T R A C H O R E N S E .

IN agri Lemouicensis oppidum Briuam concionator missus, magno concursu vicinorum etiam nobilium auditus fuit: eoque tempore contigit, præter ea, quæ vbiuis à nostris fieri solent, hæreticorū liberos quotidianas catecheses, inuitis parentibus, frequentare: Religiosæ domus Præfectos, instaurandi ordinis sui gratia, opera nostrorum consilioque uti; Briuenses impetrandi Collegii studiosiores esse, quam fuerint olim. Ex multis etiam quæ eueniunt, dum in vicina oppida itur, vnum & quidem mirum memorabo. Matrona nobilis in vitæ discrimen adducta, cum ex hæretica vrbe, acciri sibi medicum videret, Iesuitam euocari enixè à marito flagitat, impetrat: vt pri-
mum

num confessione animum absterfit Christique corpus excepit rite, mirum dictu ! clamore sublato, esse se sanam profiteretur. Itaque cum morbo diuinitus curato, medicinam facere iam non esset opus, factum medicus simul & pharmacopola mirati, nostrorum probitatem homines Caluiniani collaudauere. Mulier alia, quæ obfirmata hæreseos putabatur, ad fidem, eiusdem Sacerdotis opera, reuocata est.

COLLEGIVM AGINNENSE.

BEATI P. Nostri exercitationibus Socij pænes omnes sese, ad cætera alacrius fortiusque præstanda, munierunt; externique ipsi multum inde pietatis hauserunt, in quibus Religiosi ordinis Provincialis, Parochus, feminæ duæ, quarum alterius singularis immutatio animi ac feruor fuit. Verum præcipua earum meditationû vis existimari ea potest, qua ab ijs olim alienior, cum eo tandem modo ad fugam imminentis consulatus, secedere in animum induxisset, vir quadragenario septem annis maior, non tantum Christo manus, sed & seipsum in solidum dedit, sacris initiatus prius. Ducenas idem libras nobis, quæ quotannis pendantur, si per R. P. Generalem fas fuerit, dedit; & sexcentorum aureorum peripetasmatis circumuestiuit templû. Ei templo ingens alterum accessit decus, inauguratione prid Non. Febru. Scuirorum, quatuor conopæum reliquiarum gestantibus in pompa, Prorege præsentente, Episcopo consecrante. Adiecere Scuiri suggestum & subsellia, affabrè tornata omnia.

R QVA-

QVATVORDECIM Caluini hæresim abin-
 rarunt, quorum duo simul coniuges fuerunt ad-
 mirabilius ad fidem Christumque traducti. Affe-
 uerunt enim vxor sibi in salebris etiam tum inha-
 rescenti, cum curiosè ad D. Caprasij se contulisset,
 infantem inter sacerdotis manus sacram hostiam
 attollentis visum: maritus singulari morum mu-
 tatione, in templis assiduitate, & sacramentorum
 vsu, non caducos fructus pollicetur. Eiusdem
 numeri iuuenis fuit qui Montalbani (in Cadurcis
 oppidi nomen est, quo Calviniani potiuntur) in
 Academia recens instituta, peruersis opinionibus
 imbutus, cum altero Aginum venit, ibi am-
 bo curiosius Classes inuisunt, maxime philoso-
 phicam; cui præpositus sagacitate subita hæresim
 subodoratus, inter explicandum, de Eucharistia
 non incommode quædam admiscet. A lectione
 conuenitur, perhumane excipit adolescentes, quo-
 rum iste, post multa de libris, religioneque vitro
 citròque allata verba, rediturum se ad nos, & fu-
 sius de studiis, & salute acturum pollicitus, promif-
 sis sterit: exacta enim illic philosophia rediens, post
 quindecim dierum decertationem veritati cessit, &
 sua sibi dogmata Calvinianos habere iussit.

MERCATOR externus, à latronibus per no-
 ctam infestatus, & omnibus pæne mercibus spo-
 liatus, cum vitæ periculum adijisset, tanto metu
 perculsus fuit, vt subinde ei veniret in mentem,
 non grassatores illos sed dæmones fuisse, qui sibi
 perpetuo ob oculos obuersarentur; suggererent
 que vt Christo, Virginique fidem datam violaret
 de summa illa perturbatione, vi sacramentorum &
 allocutione, non parum ademptum est. Erat is
 è congregatione Virginis, cui & præsentem salu-
 tem

tem, & constantiam contra infestatores acceptam ferebat. Alius qui totos viginti annos à Christianæ pietatis functionibus abstinuerat, instituta de totius vitæ peccatis confessione, maximo popularium gaudio, ad frugem redijt. Fuerunt & femina, quæ sacramentis munitæ, impuris inuasoribus restiterunt, & pudicitiam hospitiorum commoditati prætulērunt. Magna vis diuini verbi hic fuit in concionibus; inimicitarum sublatarum exempla multa, sed præcipuè vnus, qui tam atrociter furebat in alterum, vt orationem dominicam non nisi sic concepta parte recitaret: Dimitte nobis debita nostra, sicut tu iubes vt dimittamus debitoribus nostris: Vnius tamen è nostris hortatu remissis odijs, ab inimico oblatam satisfactionem accepit.

M V L T I qui periculosis morbis afflictabantur, nuncupatis Deo ac Virgini votis, vel etiam epota lustrali aqua, cui Perüanæ crucis immersum frustulum fuisset, conualuere. Amiserat pecuniam iuuenis, quam voto virgini concepto, per illum ipsum qui surripuerat, & tantùm non euulgari nomen suum exposcebat, postridie recepit. Mulier, quæ partus difficultate tertium iam diem laborabat, quamuis illi desperaret obstetrix, appensis collo reliquijs, quas miserant nostri, ingentem fœtum enixa est. Ab octo mensibus frequentat scholas nostras, duodecim annos Gordonij honesto loco natus puer, qui si per Deum panem exposcenti ægro, dum febribus æstuat, præbuerit, omne genus febrium abigit. Vritur autem pane quouis & precibus consuetis, oratione dominica ac symbolo, quibus Gallicas, sed pias ad S. Spiritum preces, ab tribus mensibus artexuit. Ad hoc

randi officium inductum se, ait, à matre, quod in hanc lucem prodierit, sexta feria sanctioris hebdomadis, quo tempore Christi patientis historia à D. Ioanne scripta legebatur. Ei rei ne fraus sube-
 set, edoctus à nostris subscripsit huic formulæ, quã dum est curaturus vsurpat. Prudens sciensque renuncio cuiuscunque generis pacto & tæderi, si quod fortasse cum cacodæmone ictum fuerit; hoc enim curandi munus propter Deum subeo, in cuius honorem & gloriam cedat istius egritudinis curatio. Ab domibus sacris ad scholas nostras religiosi adolescentes accessere, præsertim è Dominicana familia, quæ Prouinciæ suæ seminatum hoc loco constituit, vt commodius illud committat nostræ disciplinæ. Resignata sunt duorum testamenta, scripta ante annos multos, in quibus legantur aliqua Societati: Iudex erat alter, de cuius legato nihil dum constat; alter nobilis, qui aureos quingentos assignauit, præter ea quæ ad constructionem templi destinauerat.

FREQVENTER excursus est in pagos, in quibus ista contigerunt. Tignarius quidam cum vxore multos iam annos hæserat Caluino. Is cum ex quinque annorum tabe, nec incedere posset nec videre, ad Ecclesiam cum vxore reuersus, & redè iam incedit, & aliquantulum videt: Ille vnus eorum numero supererat, qui oppidi diruerant templum, ad quod tunc instaurandum, annitente nostro, ipsi etiam hæretici adducti sunt, vt cum ceteris pecunias attribuerent. Cum Episcopo bis obeunte diœcesim iuerunt nostri, & cum hæreticis certauerunt. Mulier nobilis, præsentem quidem sed inscio viro, ritus catholicos edocta, dum sola cum nostro in horti ambulacro spatiatur, ibidem

dem ludente marito hæresim eiuravit, totiusque vitæ eluit culpas. Alibi exomologesi non tantum animi, sed & corpora sunt curata; ipsique etiã hæretici, dum aliquando ad ducentos concionantem audiunt, animi sensum vix dissimulare potuerunt, pudore metuque cum veritate luctante. Neraci (quod oppidum sectariorum est) iuvenes duo à fide mox defecturi ad hæresim, à malo reuocati in veritate firmati sunt. Marmandæ egregie obita munia Societatis, maxime animarum conciliatione procuranda, quo studio factum, vt dum noster sacrum facit, & diuinũ ad eam rem auxilium exposcit, præsentis honesti viri animis dissidentes, in gratiam ibidem loci redierint.

C O L L E G I V M A V S C I T A N V M.

QUANTVAM impigrè quæ moris sunt hïc Societas exequatur, tamen hæc paucissima tradentur. Tres ab hæreticis ad fidem traducti, orthodoxa dogmata palam professi, animos confessione purgarunt. Beati P. Nostri exercitationibus Catholicus excultus, priori vita eam sibi potiore duxit, quæ in religiosis familijs vivitur. Iisdem Deo sacratæ Virgines, ad quas se contulerat è Collegio vnus, animos excoluere. Alterius domus, haud obscuri nominis, virgines omnes per errorem, aded nostri generis homines auersabantur, vt non modo conspectum eorum refugerent, sed aliquam sibi de ijs alloquendis, fieri mentionem molestissimè ferrent: eæ demum hortatione vnus de rebus pijs audita, sic animis statim immutatæ

R ; sunt

sunt, vt & priorem sententiam suam damnarint & Sacerdoti nostro totius vitæ peccata omnes prius aperire voluerint, quàm eum abire paterentur.

C O L L E G I V M L E M O V I C E N S E .

PIETATIS ingentia argumenta Lemouicenis ager vidit, præbuitque: fuerunt qui à centum viginti millibus passuum, solo religionis nomine, ad Collegium istud accesserunt; quæ hæctenus alijs reterege non erant ausi, peccata purgarunt; pœnas sibi graues infligi, quas æquo animo subirent, postularunt. Ipsi maximè enitent nobiles viri, qui a nobis instructi & inimicitias sopiunt, & ad confessionem omnes hortantur: eorum permulti B. P. Nostri exercitationibus exculsi, domos suas in sacrarum familiarum speciem composuerunt. Et quia cœpi de illis meditationibus dicere, addendum arbitror, nuspiam in ista Prouincia frequentiore earum vsum esse; quippe quibus operam dederint ex eadem domo Religiosi viri nouem; ex altera, illius ipsius præfectus obseruantia; pristina diuinitus datus instaurator, ex tertia, quæ virginum familia est, Abbatissa ipsa, quæ inde affirmato in sanctitatis procurationem animo, omnibus exercitationibus pietatis constanter insistit, orationi, meditationi lectioni, confessioni, Eucharistia; quot hebdomatis percipiendæ; & propalam, pro suo in Societatem affectu, profitetur datam eam à Superis ad mundi, Ordinumque omnium instaurationem.

A D I I C I E N D V S istis Ecclesiæ Præpositus, vit auctoritate magnus, qui, vt ministrantem sibi v-
num

num ex nostris tunc vidit, Ecquid, inquit, misero mihi seruus Dei ministret? deinde occæpit quotidie sacrificare, flagris & cilicio, quod olim refugio, corpus vrgere; elapso meditationum tempore eorum domos adire, apud quos vixisse se liberius putabat, ibi factis verbisque nouum hominem profiteri. Is est, qui exercitationes Patris videri sibi testatur, post Sacramenta factasque res, augustiores omnibus alijs; ad homines ad Deum traducendos, nihil aptius ijs in Ecclesia reperi; eas se rebus ceteris, si cœlestem gloriam demas, anteferre. Cum illo præclaro sene (qui per ætatem noster esse non potuit, cum tamen Societatem deperiret) per literas postulante. R. P. Generalis nostra omnia merita communicauit. Eius etiam tanta animi demissio fuit, vt ab illo ipso Patre Nostro petierit, sibi vt fas esset votum concipere, quo, non nisi ex nostrorum præscripto, quoad animi salutem spectat, sibi viuere liceret.

F V I T & alius Lemouicensis Canonicorum Collegij præpositus, sic institutus iisdem meditationibus, vt pijs officijs omnibus sedulo iã, & constanter incumbat: itemque Iudex, qui ad institutum Societatis vocari se sentiens, & plane videns, P. Prouinciali mox per litteras significauit. Inter eos qui ad fidem autam ab errore reuocati fuere, nobilis femina est ætatis prouectæ, quæ cum vrgeretur à nostro ad catholicam fidem, & interrogaretur, an de cœlo angelum, à quo de rebus certior fieret, præstolaretur? Se minime expectare respondit angelum, vt qui iam à deo (intelligebat autem Patrem) missus esset. Conciliati animi atrociter dissidentium, vt qui iam in lites & vulnera ierant, idque duobus locis, quorum in altero Religiosi

erant qui ea alebant odia, in altero Curio, primariique ciues, qui præmissa confessione, in mutuos euntes amplexus, veniam publice petiuere. A singulari certamine reuocati nobiles duo, prælata in locum certaminis, vbi iam alter aderat, Christi patientis imagine; cuius ea vis fuit ad iratos animos permouendos, vt in publica via ambo, in ea imagine Christū osculati, in amplexus inuicem ruerint, templum nostrū deo gratias acturi petierint, in eoque postdic, summo omnium gaudio & virtutis documento, Christi corpus simul exceperint.

Cum aquæ lustralis potu, tum reliquiarum thecis multi à febris, morbisque alijs liberati. In ijs, qui à prostituendo pudore reuocati sunt multi, mulier est quæ se tota fere vita venditauerat; ea quidem multo labore abducta à turpitudine est, sed constanti pudicitia flagitia priora compensat. Cum enim vix habeat sæpe, quo vescatur, cibarium panem; centenos aureos, aliaque munera amasiorum veterum repudiavit; & cum à malo dæmone ad facinūs stimulat, videre sibi sæpe videtur adstantem nostrum Sacerdotem inclamantemque, cuius præsentis operationem abijciat. Adultera quæ tota vrbe virili habitu vagabatur, ad pœnitentiam adducta, in honestæ femine contubernio bene, & pudicè nunc viuit. Coniux ita virum auersabat, vt nec eum intueri, nec ipsa vellet viuere, de nostrorum consilio vsu Sacramentorum, aquæ lustralis, & cerearum agni cælestis imaginum liberata est.

EIVSDEM sacræ ceræ mira vis fuit, in alterius puellæ bonum, hæc sortilegio verius quam morbo decumbens, sed doloris expers, vbi primum de rebus diuinis sermo fit obrigescens, frigescentque

que simillima mortuæ iacer; leuissimè admouetur cereus agnus, actutum excitatur, & in tantum furit, vt vix eam viri tres cohibeant: si manibus agnum inferas, sic ad tactum illius inuertuntur, vt vola in superiorem partem torqueatur, digiti miris modis moueantur finganturque; si ceram auferas, ponit furor. Ea totam vitam confessione purgavit, excipiente Sacerdote nostro, & ad præsentiam Eucharistiæ, quam dari sibi expetiuerat, mortuæ similis visa est; sed adstantium precibus vt Sacramenti particeps fieret, est impetratum. In fide confirmati hoc facto multi. Vicini oppidi medicus, qui vulgo hæreticus, aut nullius numinis cultor habebatur, cum etiam corpore laboraret, accersiti vnus è Patribus opera ad Christum adductus, Eucharistiæ perceptione conualuit. Eiusdem oppidi iudex à medicis depositus, cum agere animam diceretur, ei Patri confessus, ab eoque sumpto Christi corpore, medico turbaque stupefcentibus, morbo liberatus fuit.

Non paruæ restitutiones opera nostrorum factæ, solidarum hæreditatum, sacrae suppellectilis, ornamentorumque. Religiosissima Gallorum Regis amita templo nostro argenteam pixidem, duasque subsericas magni pretij sacras vestes, è centum millibus passuum domum misit. Altera nobilis femina aureis cingulis intextam, aureorum centum viginti, nuptialem vestem attribuit. Externo illi decori respondit pietas ciuium. Discipuli numero, nobilitate, ingenio, religione florent. Religiosis domibus varijs dicauere se duodecim, tres nostræ; quorum vnus cum ad necem ab irato Patre quæreretur, scriptis litteris vtriusque parentis animos placavit sibi, amicos Societati reddidit.

dedit.

didit. Infirmus é discipulis vnus deploratusque à medicis, cum se nostrorum vnus suasu B. Patri Ignatio commendasset, illius icunculam collo inferens conualuit.

A Æ N T I N V M oppidum ad vigesimum ab vrbe milliare est, quo æstiuus mensibus é nostris missi duo ex Episcopi sententia, senos ipsos menses aduolantium turbarum confessionibus, vt plurimum vitę totius, impenderūt, exercitijs aliquos adiuuerunt, impigre præstiterunt quęcunque procurare de more Societas solet. Ad Christum reuocauere palantes hæreticos multos, atque in ijs Archilynagogum cum germanis fratribus tribus, cuius in domo Caluiniani mysteria sua, ministeriaque exequabantur. Ipse oppidi dominus & præpositus Ecclesię, alijque institutum sibi nostrum experierunt.

P R O V I N C I A
L V G D V N E N S I S.

H A B V I T hæc Prouincia Socios duos & sexaginta supra ducentos, in Collegia sex, vnam Probationis domum, & vnam Residentiam distributos: est enim hoc anno, sub initium Decembris, restitutum Diuionense Collegium, ex quo ante annos nouem, turbulentis Gallię temporibus nostri excefferant. Ex hoc numero sunt centum tredecim Sacerdotes, quorum sexdecim etiam Professores, duo vero Nouitij: ex ceteris Magistri triginta duo; Scholastici triginta; Coadiutores vnde sexa-